

ਅਪਰਾਧਿਕ ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ

ਕਪੂਰ ਅਤੇ ਬਿਸ਼ਨ ਨਰਾਇਣ ਜੇ.ਜੇ. ਦੇ ਅੱਗੇ

ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਰਾਜ, ਜਵਾਬਦੇਹ

1953 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਨੰ. 1299

ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ 13 ਅਗਸਤ 1954

ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ (1898 ਦਾ ਐਕਟ V)-ਸੈਕਸ਼ਨ 87, 88 ਅਤੇ 89-ਧਾਰਾ 87 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਘੋਸ਼ਣਾ-ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ-ਕੀ ਕਾਨੂੰਨੀ- ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਦੀ ਗੈਰ-ਪਾਲਣਾ-ਕੀ ਧਾਰਾ 537 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕੋਡ ਦੀ- ਧਾਰਾ 88 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨੱਥੀ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ-ਕੀ ਕਾਨੂੰਨੀ-ਨੱਥੀ ਜਾਇਦਾਦ-ਕੀ ਧਾਰਾ 89, ਜਾਂ ਧਾਰਾ 561-ਏ ਜਾਂ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 439 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਹਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪੀ.ਐੱਸ. ਕਤਲ ਦੇ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲੇੜੀਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਫਰਾਰ ਸੀ। ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੈਜਦਾਰੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 87 ਦੇ ਤਹਿਤ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ 13 ਜੂਨ, 1950 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ 29 ਜੂਨ, 1950 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਪੀ.ਐਸ. ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ। ਉਸੇ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਪੀ.ਐਸ. ਦੀਆਂ ਚੱਲ ਅਤੇ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਕੁਰਕੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 88 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੀ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 29 ਜੂਨ, 1950 ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਚੱਲਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨੱਥੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ 12 ਮਾਰਚ, 1951 ਨੂੰ 178-7-0 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਵੇਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ 30 ਅਗਸਤ 1950 ਨੂੰ ਕੁਰਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪੀ.ਐਸ. 15 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1951 ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ, ਅਤੇ 12 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1952 ਨੂੰ ਕਤਲ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੀ.ਐਸ. 21 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1951 ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕੁਰਕ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਰੱਖਿਆ- (ਪ੍ਰਤੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ) ਕਿ 29 ਜੂਨ, 1950 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਐਸ. ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੈਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਧਾਰਾ 87 ਦੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਲਏ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 88, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਅਧੀਨ ਕੁਰਕੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਿਰਫ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਧਾਰਾ 87 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਵੈਧ ਘੋਸ਼ਣਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਬਿਸ਼ਨ ਨਰਾਇਣ ਜੇ....(1). ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਧਾਰਾ 89, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਰਕ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਹਾਲੀ ਦਾ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕੋਲ ਕੁਰਕੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕੁਰਕੀ ਅਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਭਾਵੇਂ ਧਾਰਾ 87 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(2) ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 537 ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਅਵੱਗਿਆ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਬੇਨਿਯਮਤਾ ਸਮਝਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ।

(3) ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 561-ਏ ਦੀ ਉਸ ਕੇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜਿੱਥੇ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 87 ਅਤੇ 88 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਫ਼ੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ ਧਾਰਾ 439 ਮਹਾਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ।

ਕਪੂਰ, ਜੇ. (1) ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 87 ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਧਾਰਾ 87(3) ਅਧੀਨ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਧਾਰਨਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

(2) ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 87 ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕੋਈ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਨੋਟਿਸ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਅਟੈਚ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 89 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਹਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(3) ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 561-ਏ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਚੌੜੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸੇਧੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜਵਾਈ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ (1), ਦ ਕਰਾਊਨ ਬਨਾਮ ਮੁਲਤਾਨ ਸਿੰਘ (2), ਜਗਦੇਵ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ ਰੇਨਾਲਡ ਫੁੱਡ ਮੈਥਮਸ (3), ਰੋ ਵੀ. ਦ ਸਟੇਟ ਆਫ ਵੈਸਟ ਬੰਗਾਲ (4), ਨਜ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ ਬਨਾਮ ਕਿੰਗ ਸਮਰਾਟ (5), (5), ਅਤੇ ਰਾਜੂ ਵੀ. ਦ ਕਰਾਊਨ (6), 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਹੰਸ ਰਿਤਜ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ (7), ਦਾ ਅਨੁਸਰਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 439 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਮਿਤੀ 31 ਜਨਵਰੀ, 1953, ਸ੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਮਿਤੀ 1 ਅਗਸਤ, 1953 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਸੇਧ ਲਈ, 1951, ਚੱਲ ਅਤੇ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ।

ਐੱਮ.ਐੱਲ. ਸੇਠੀ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ।

ਕੇ.ਐਸ. ਚਾਵਲਾ, ਸਹਾਇਕ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਬਿਸ਼ਨ ਨਰਾਇਣ, ਜੇ. ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਲਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਪ੍ਰਿੰਟ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜੇ ਕਿ ਧਾਰਾ 88 ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਰਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇੱਕ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 87, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ 13 ਜੂਨ, 1950 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 30 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ 29 ਜੂਨ, 1950 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ.. ਜਿਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਵ, 13 ਜੂਨ, 1950, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 88, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਚੱਲ ਅਤੇ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਕੁਰਕ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। 29 ਜੂਨ, 1950 ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਚੱਲਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਟੈਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

VOL. VIII]

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

605

12 ਮਾਰਚ 1951 ਨੂੰ 178-7-0 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਵੇਚੇ ਗਏ ਸਨ। ਜਦਕਿ ਉਸਦੀ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ 30 ਅਗਸਤ, 1950 ਨੂੰ ਕੁਰਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਕੁਰਕੀ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਾਂ 15 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1951 ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ 12 ਅਪ੍ਰੈਲ 1952 ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 21 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1951 ਨੂੰ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੁਰਕ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਰਾ 89, ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਗਵਾਹੀ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਕਿ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸ਼ਰਤਾਂ 89, ਅਟੈਚ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸਦਾ ਉਪਾਅ ਦੀਵਾਨੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 439, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ। ਉਸ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵੀ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਨੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜੇ ਕਪੂਰ, ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕੇ ਮਾਮਲਾ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤਹਿਤ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅੱਧੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਭਗੋੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 87 ਅਧੀਨ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਸੀ, ਗਲਤ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਲਈ ਕੋਈ ਠੋਸ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਖੋਜ. ਇਸ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਧਾਰਾ 89, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਰਕ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾ ਹੋਣ। ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ

606

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

[VOL. VIII]

ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕੋਲ ਕੁਰਕੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕੁਰਕੀ ਅਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਭਾਵੇਂ ਧਾਰਾ 87 ਦੇ ਅਧੀਨ ਘੋਸ਼ਣਾ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮੁੱਖ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਘੋਸ਼ਣਾ ਧਾਰਾ 87 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 88 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੁਰਕੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੁਰਕੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਬਹਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਰਕੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 439 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਵਿਕਰੀ ਕੀਮਤ ਦੀ ਡਿਲੀਵਰੀ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼। ਹੁਣ ਸੈਕਸ਼ਨ 87 (1) ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ-

“ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ (ਭਾਵੇਂ ਗਵਾਹੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂ ਨਾ) ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਗੋੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਛੁਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਵਾਰੰਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਘੋਸ਼ਣਾ-ਪੱਤਰ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।”

ਇਸ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ 13 ਜੂਨ, 1950 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ 30 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੱਜ" ਅਤੇ 29 ਜੂਨ, 1950 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

VOL. VIII]

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

607

ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੁਕਸਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ, ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 174, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ

ਇਸ ਨੁਕਸਦਾਰ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 537, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਅਣਆਗਿਆਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਬੇਨਿਯਮਤਾ ਸਮਝਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 174, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 537 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਵਿਚਲੀਆਂ ਨੁਕਸਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 537, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਲੈਕਰ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ, ਮਾਊਂਟ ਜਵਾਈ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ (1), -

"ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇੱਕ ਗਲਤ ਫੈਸਲਾ ਜਾਂ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਪਾਲਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਐਸ. 87 ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਭਰੋਸ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੇਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ

608

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

[VOL. VIII

ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਸੁਣਨ ਲਈ ਆਇਆ ਹੋਵੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੁੰਦੀ।"

ਧਾਰਾ 88, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਅਧੀਨ ਕੁਰਕੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਿਰਫ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਧਾਰਾ 87 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਵੈਧ ਘੋਸ਼ਣਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੀ ਅਵੱਗਿਆ ਲਈ ਧਾਰਾ 88 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 87 ਦੇ ਅਧੀਨ ਘੋਸ਼ਣਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 88, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਟੈਚਮੈਂਟ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਵੈਧ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਕੇਸ, ਕਰਾਊਨ ਬਨਾਮ ਮੁਲਤਾਨ ਸਿੰਘ (1), ਜਿੱਥੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਨੇ-

"ਹੁਣ, ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਧਾਰਾ 87 (2) (ਏ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ 15 ਮਈ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ 11 ਜੂਨ ਤੋਂ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵੀ ਅਵੈਧ ਹਨ। I.L.R. XIX ਮੈਡ. 3 ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 87, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੁਰਕੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। "

VOL. VIII]

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

609

ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਫਿਰ ਤੋਂ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ, ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਆਇਆ, ਜੋ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਸੀ, - ਜਗਦੇਵ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ (1)। ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਹੰਸ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ, (2)

ਵਿੱਚ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 89, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਘੋਸ਼ਣਾ ਧਾਰਾ 87 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੀ। ਪਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਨੁਕਸ ਜੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਬੇਨਿਯਮਤਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਧਾਰਾ 537, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 537, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਡਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਅਤੇ ਥਾਈਮ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜੇ ਕਰਾਉਣ ਬਨਾਮ ਮੁਲਤਾਨ ਸਿੰਘ (3) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੇਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਅਤ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਉਚਿਤ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 537, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਬਲੈਕਰ, ਜੇ., ਅਤੇ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ, ਜੇ., ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਸੀ।

ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਪਾਅ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 89, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਉਸ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੰਸ ਰਾਜ ਦੇ ਕੇਸ (2) ਵਿੱਚ, ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 561-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਅਜੀਬ ਹਾਲਾਤ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

610

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

[VOL. VIII]

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 561-ਏ, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਰਗੇ ਕੇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਧਾਰਾ 87 ਅਤੇ 88, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। , ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਧਾਰਾ 439 ਅਧੀਨ ਮਹਾਂਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਧਾਰਾ 439, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਮੈਂ 13 ਜੂਨ, 1950 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 87 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 88 ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਕਿ ਅਟੈਚ ਕੀਤੀ ਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਿਕਰੀ-ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 178-7-0 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਕਪੂਰ, ਜੇ. ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ ਬਿਸ਼ਨ ਨਰਾਇਣ, ਜੇ. ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹੁਕਮਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹਾਂਗਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਇਰਾਦਾ ਕਤਲ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਫਰਾਰ ਹੈ। 13 ਜੂਨ, 1950 ਨੂੰ, ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 87 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ-

"ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੋਂ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੋਗਾ ਵਿਖੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਕਾਰਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ 29 ਜੂਨ 1950 ਨੂੰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਅਤੇ ਕਚਹਿਰੀ ਘਰ ਵਿੱਚ ਚਿਪਕਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

VOL VIII

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

611

ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਦਿਨ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ।

13 ਜੂਨ, 1950 ਨੂੰ, ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 88 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਰਕ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ 29 ਜੂਨ, 1950 ਨੂੰ ਕੁਰਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ 30 ਅਗਸਤ, 1950 ਨੂੰ ਕੁਰਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਚੱਲ ਸੰਪਤੀ 12 ਮਾਰਚ, 1951 ਨੂੰ 178-7-0 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਵੇਚੀ ਗਈ ਸੀ। 15 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1951 ਨੂੰ, ਦੇਸ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 21 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1951 ਨੂੰ, ਉਸਨੇ ਧਾਰਾ 89, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕੁਰਕ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਅਤੇ 178-7-0 ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ। 12 ਅਪ੍ਰੈਲ 1952 ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਬਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ- ਧਾਰਾ 89, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਵਿਦਵਤਾ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਲਾਰੈਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਟਕਰਾਅ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਮਾਮਲਾ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

ਸੈਸ਼ਨ 87, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, ਭਗੋੜੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸੇ ਹਨ-

"87 (i) ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(2) * * * * *

612

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

[VOL. VIII]

(3) ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਘੋਸ਼ਣਾ ਜਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘੋਸ਼ਣਾ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਦਿਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਦਿਨ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਧਾਰਾ 88, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ। ਧਾਰਾ 87 ਦੇ ਤਹਿਤ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ * * * * ਨੂੰ ਕੁਰਕ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 89, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਕੁਰਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਦੇ

ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਟੈਚ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਕੁਰਕੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ (1) ਉਹ ਫਰਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਵਾਰੰਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਅਤੇ (2) ਉਸ ਕੋਲ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਉਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕੇ।

ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਣਾ 29 ਜੂਨ, 1950 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 30 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 13 ਜੂਨ, 1950 ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉੱਥੇ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਕੋਈ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰੋਨਾਲਡ ਫੁੱਡ ਮੈਥਮਸ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ (1) ਵਿੱਚ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ-

"ਪਰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਈਰਖਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।"

VOL. VIII]

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

613

ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 257, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੈਕਟਰਮਾ ਅਈਅਰ, ਜੇ. ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਨਜ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ ਬਨਾਮ ਰਾਜਾ-ਸਮਰਾਟ (1) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਿਵੀ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਵਿਧੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਨੇ ਪੰਨਾ 641 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ-

****ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਚੀਜ਼ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਜਿਤ ਹਨ।"

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਧਾਰਾ 87, 88 ਅਤੇ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 89, ਧਾਰਾ 87 ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਭਗੌੜੇ ਹੋਣ ਦੇ ਕਥਿਤ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਘੋਸ਼ਣਾ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਧਾਰਾ 87(3) ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉੱਠਣਾ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਕੁਰਕੀ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਾਰਾ 88 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 87 ਅਧੀਨ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਕੁਰਕੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 89 ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ, (1) ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਫਰਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ (2) ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਸਕੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ

ਦੇਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭਰੋੜਾ ਜਾਂ ਛੁਪਾਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 87 ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕੋਈ ਵੀ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਨੋਟਿਸ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸਲਈ, ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 89 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਫਿਰ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕੀ ਹਨ? ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 561-ਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਚੌੜਾ ਹੈ। ਦਿਓ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਡ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਰਾਏ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜੂ ਬਨਾਮ ਦਿ ਕਰਾਊਨ (1) ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸੇਧੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹਨ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਤੀਹ ਦਿਨ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਨ। ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸੈੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਵਾਂਗਾ, ਕੁਰਕੀ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਅਤੇ ਅਟੈਚ ਕੀਤੀ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਬਹਾਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ 178-7-0 ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਿਕਰੀ-ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜੇ ਕਿ ਕੁਰਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਟਰਾਂਸਲੇਟਰ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।